DE HERVORMDE VAAN

Orgaan van de bond van Nederlandse Hervormde Mannenverenigingen op Gereformeerde Grondslag

69e jaargang - No. 12 - december 2009

Colofon

DE HERVORMDE VAAN
Orgaan van de Bond
van Ned. Hervormde
Mannenverenigingen
op Gereformeerde Grondslag

ISSN 0167 - 3564

www.hervormdemannenbond.nl

Verschijnt maandelijks. Voor leden gratis.
Niet-leden € 12,50 per jaar.
Abonnementen lopen per kalenderjaar.
Opzeggen voor 1 december.

1e voorzitter: Ds. W. Westland
Oranjestraat 106, 2983 HV Ridderkerk
tel.: 0180 - 412477

2e voorzitter: Ds. J.P. Nap
Dorpsstraat 180, 6741 AR Lunteren
tel.: 0318 - 483717

1e secretaris: Ds. J. van Dijk
Amsterdamseweg 64, 6712 GK Ede
tel.: 0318 - 615597

2e secretaris: Dhr. M. Post
Edelmanlaan 8, 3903 XP Veenendaal
tel.: 0318 - 511355

1e penningmeester: Dhr. C. Oosterom
Jan van Aemstelstraat 7, 3411 XK Lopik
tel.: 0348 - 551496

2e penningmeester: Dhr. J. van Capelleveen
Valleistraat 60, 3901 RT Veenendaal
tel.: 0318 - 516930

Lid: Ds. E. de Mots
Hongaarseplein 14, 3252 AR Goedereede
tel.: 0187 - 493935

Lid: Ds. J.H. Lammers (Themadagen)
Pelikaan 34, 2986 TB Ridderkerk
tel.: 0180 - 424636

Lid: Ds. A.D. Goijert (Redactie-adres)
Dorpsstraat 17, 3751 EM Bunschoten
tel.: 033 - 2982760

Overlijdensberichten:
J. Bout & Zn., Postbus 3, 1270 AA Huizen
e-mail: info@boutdruk.nl (o.v.v. Herv. Vaan)

Mutaties:
Schriftelijk melden aan het Bondsbureau
Bestuurswijz. moeten naar de 1e secretaris

Adres administratie:
Hervormd Bondsbureau,
Beatrixstraat 20a, 3862 DB Nijkerk
tel.: 033 - 2456699 fax: 033 - 2463322
e-mail: bondsbureau@filternet.nl
Bankrekeningnr. 3778.71559 t.n.v.
Ned. Herv. Mannenbond op G.G. te Nijkerk

Inzenden kopij januari-nummer
De kopij voor het januari-nummer moet vóór
21 december bij de drukker (info@boutdruk.nl) aanwezig zijn.

Woorden van Calvijn

Geen plaats in de herberg

Hier zien wij niet alleen hoe arm Jozef, maar ook hoe streng de dwingelandij der Romeinen was; zo zelfs dat men geen verontschuldiging, hoedanige ook, aannam, en Jozef gedwongen wordt zijn vrouw, die op het punt staat van te baren, in zulk een ongunstig tijdsgewricht met zich te voeren. Het kan ook zeer wel zijn, dat men die personen, welke van koninklijk bloed waren, ruwer en verachtelijker heeft behandeld dan andere. Jozef was echter niet zo onnozel, dat hij niet in grote bezorgdheid zou verkeerd hebben met betrekking tot de bevalling van zijn gade: hij zou deze noodzakelijkheid graag ontweken zijn. Daar hij dit echter niet kan, buigt hij voor de dwang, en vertrouwt zich aan de leiding van God. Intussen zien wij hier, hoedanig de intrede in het leven van de Zoon van God geweest is, en welke de plaats was die tot Zijn ontvangst moest dienen. Hij moest echter onder zulke omstandigheden geboren worden, omdat het doel waarmee Hij ons vlees aannam was, Zich om onzentwil te ontledigen. Hij is derhalve naar een stal verwezen, en in een kribbe neergelegd, een plaats ter herberging onder de mensen is Hem geweigerd, opdat ons de hemel geopend worden zou, niet maar als een oord van kortstondig verblijf, maar als ons eeuwig vaderland en blijvend erfgoed, en opdat de engelen ons in hun gezelschap zouden ontvangen.

Dat Christus in Bethlehem geboren was, zou geen nut gehad hebben, indien de wereld er geen kennis van gekregen had. De wijze waarop dit geschiedt, schijnt echter, zoals zij hier door Lukas beschreven wordt, in de schatting der mensen niet zeer gepast. Vooreerst worden slechts weinigen getuigen gemaakt van de verschijning van Christus, en dat wel in de donkerheid van de nacht. Vervolgens kiest God, hoewel hem vele voortreffelijke en eerwaardige personen ten dienste staan, van wie Hij Zich als getuigen bedienen kan, met achterstelling van dezen, slechts herders daartoe uit, dat is, weinig in achting staande en een nederige stand beklede lieden.

Inhoud

blz.

Woorden van Calvijn 2
Meditatie 3
Bijbelstudie O.T. 4
Bijbelstudie N.T. 7
Van de voorzitter 10
In the picture 11
Organisatienieuws 12
Boekbesprekingen 13
Overlijdensberichten 14
Inhoudsopgave 2009 15

Meditatie

Ds. J. Van Dijk

Professionele hulp

„Het Woord is vlees geworden"
Johannes 1 vers 14a

Het gaat in de tekst over 'vlees'. Wat is dat? In de Bijbel wordt met 'vlees' bedoeld: de mens, u en ik, zoals we zijn, lichaam en ziel, vergankelijke mensen, kwetsbaar, broos en sterfelijk. Maar 'vlees' betekent niet alleen dat we mens zijn, maar ook hóe we mens zijn. We zijn vleselijk, verkocht en verknocht aan de zonde. 'Vlees' wil zeggen, dat onze situatie totaal hopeloos en uitzichtloos is en alle vlees, goddeloos en vroom, is in de ogen van God verdoemelijk. Hier helpt geen menselijke hulp. Nu stopt de tekst niet. God zegt: „het Woord is vlees geworden". Het Woord is de Heere Jezus Christus. „Hij is vlees geworden", staat er. Dat betekent: de Heere Jezus is mens geworden, burger van een wereld, waar de wetten van de zonde heersen en waar de vorst der duisternis als de overste van de wereld op de troon zit. Niet om Zich daar aan uit te leveren, maar om hen te overwinnen. Als de sterke Held is Hij de duivel, de zonde en de dood de baas. De Heere Jezus breekt de macht van de duivel en zijn rijk stuk, zodat zij zondaren los moeten laten. En dat zondaren de Heere Jezus toe behoren en door de Geest geleid worden en de Vader liefhebben en een plaats krijgen in het Vaderhuis met de vele woningen. De Heere Jezus is vlees geworden, echter zonder zonde. Het is zo: Hij is tot zonde gemaakt, niet omdat Hij Zelf zonden deed, maar God rekende Hem de zonde van ons toe. Zo is Hij de Middelaar Gods en der mensen, Die vijanden met God verzoend. Dat is professionele hulp.

Willen wij getroost worden door de geboorte van Jezus Christus, dan is het nodig, dat wij weten dat de Heere Jezus 'ook voor mij' vlees geworden is. Laat God dan mogen zeggen, wie u bent: vlees. Het grote euvel, waar Israël in de dagen van de Heere Jezus mank aan ging en het is niet uitgesloten, dat wij daar ook mee behebt zijn, is dat wij ons geestelijk aardig goed voelen en ons best doen voor God en zo een opstapje maken naar God toe. Nee, de Heere zegt: 'jullie komen niet naar Mij toe, Ik kom naar jullie toe, want u bent vlees, doe u niet mooier voor dan u bent, u bent zondig in Mijn oog, u bent een verlorene'. Ben ik vlees? zegt u. Weet u dat niet? Hoe kom ik daar achter? Ik vraag: kent u de geboden? De 10 geboden? Of ik die ken. Daar doe ik mijn best voor en ik vind het fijn dat ze 's zondags gelezen worden, want dan weet ik waar ik aan toe ben. Nou, zegt de Heere, u redt het niet op uw eigen manier zoals u met de wet van Mij omgaat. O nee? Maar ze zeggen van mij: 'die man, die leeft netjes, geen verkeerd woord hoor je van hem, op zondag kun je aan hem een voorbeeld nemen'. Dat kan best, zegt de Heere, maar als Ik de norm van Mijn wet naast uw leven leg, zeg Ik: 'die man is vleselijk, verkocht onder de zonde en is er aan verknocht, hij heeft zichzelf op het oog en heeft de ware liefde niet ontvangen'. Ja maar Heere, dan kan ik zo niet het Koninkrijk van God ingaan en Uw kind worden? Dat is door jezelf onmogelijk, maar het kan wel, zegt de Heere, want Mijn Zoon is vlees geworden en Hij maakt je los van je zonden en Hij bevrijd je van de macht van de duivel. Het is zo'n blijde boodschap: de Heere Jezus werd vlees voor mij en de banden waarmee u vastzit aan zonde en duivel en waarmee u vastzit aan je godsdienstige leven, vallen van u af. Er komen nieuwe geestelijke banden, die u vastmaken aan de Heere en aan alles wat met de Heere en Zijn dienst te maken heeft. God geeft ogen van geloof om te zien: 'Jezus Christus is voor mij vlees geworden'. Dan kan ik niet van de Heere Jezus afblijven, dan neem ik Hem aan als mijn Zaligmaker, zo krachtig werkt de Heilige Geest dat in mijn hart.

En wie Gods genade ontvangen heeft, die blijft vleselijk, verkocht onder de zonde. Ja, God zegt toch: 'u bent in overeenstemming met Mijn wet'. Maar niet door uzelf, maar door het geloof in Jezus Christus. Dat is Gods professionele Hulp. Daarom zet God het mes

in alles, wat u meer bent dan vlees. Dat doet mijn vlees pijn: u raakt uw vroomdoenerij kwijt, u gooit uw eigen gerechtigheid weg. Want daar kom je mee om. Maar door Jezus' professionele hulp wordt u gered, al bent u de grootste van de zondaren. Wees en beleef want u bent 'vlees', en laat u door Woord en Geest leiden tot de kribbe van Jezus Christus, het vlees geworden Woord. U bent er welkom, want daar is Hij voor gekomen!

Bijbelstudie O.T.

DS. E. DE MOTS

Spreuken

De Tucht

Ds. G.J. Goldschmeding

Wie komt deze naam nu niet bekend voor? Het is de voorganger van de ACC-Jouw kerk in Amersfoort. Inmiddels lijkt de storm wat geluwd, maar weken stond deze voorganger in het middelpunt van de belangstelling. Hij werd (wordt) ervan verdacht mensen aan te zetten tot het gebruik van de corrigerende tik in de opvoeding. Het Bijbelboek Spreuken speelde daarin een grote rol. Goldschmeding verwijst ernaar om zijn visie te onderbouwen. Het gaat er heel veel over de tucht of de roede. Op grond van teksten die hier o.a. betrekking op hebben, verdedigde hij de pedagogische tik. Hij stelt zelfs: dit hoort bij een Bijbelse opvoeding. Spreuken 13: 24 haalt hij aan: *Die zijn roede inhoudt, haat zijn zoon, maar die hem liefheeft, zoekt hem vroeg met tuchtiging.* In deze Bijbelstudie willen we nagaan wat Salomo over deze dingen zegt maar dan in het bijzonder toegespitst op de tucht.

Tucht

Het is een terechte constatering dat het begrip tucht zeer veelvuldig voorkomt. In het verband van de andere kernthema's van Spreuken, is dat min of meer ook wel te verwachten. Tucht heeft toch ook alles te maken met opvoeden?! Het komt voor in het verband van (het verkrijgen van) wijsheid en ook in dat van een opvoeding in de vreze des HEEREN. Het past eveneens bij een vermanend woord tot 'de zoon.' Ik vat even kort een paar hoofdlijnen samen hoe er over (de) tucht gesproken wordt:

- tucht dient **gekend** te worden, Spr. 1: 7
- tucht dient **niet veracht** te worden, Spr. 1: 7
- tucht dient **niet verworpen** te worden, Spr. 3: 11 en 12; 13: 18 en 15: 32.
- er dient naar **geluisterd** te worden, Spr. 4: 1; 8: 33; 13: 1 en 19: 27
- het dient als **waarde(n)vol** gezien te worden, Spr. 4: 13; 6: 23; 8: 10; 10: 17; 12: 1; 15: 33 en 23: 12. (Al deze teksten kunnen gebruikt worden om te lezen als inleiding op deze Bijbelstudie over de tucht)

Uit al de genoemde teksten kunnen we op voorhand al een conclusie trekken:
De tucht is een wezenlijk onderdeel van het leven in de vreze des HEEREN.

Roede

Daarnaast komt ook de zaak van de roede regelmatig aan de orde. Het valt op dat dit vaak genoemd wordt in de omgeving van (de) tucht. Blijkbaar is er reden om de tucht en de roede dicht bij elkaar te houden. Nóg beter is het om, als het gaat om de roede, dit elke keer te koppelen aan de vreze des HEEREN. Wie het daarvan losmaakt en vooral ook los ziet, maakt het tot een apart thema met alle gevolgen van dien. Het lijkt dan om iets hards en liefdeloos te gaan. Een pedagogische tik zonder het doel erachter te zien en

te horen. M.i. heeft dat geleid (en leidt dat) tot verkeerde beelden en gedachten over dit onderwerp. Bovendien geven verschillende van de hieronder genoemde teksten dit ook duidelijk aan. Het blijft altijd goed om een tekst of onderwerp in het verband te lezen!
Ik zet de teksten voor u weer even op een rij: Spr. 10: 13; 13: 24; 14: 3; 22: 8, 15; 23: 13, 14; 26: 3 en 29: 15.

Betekenis (1)

Maar wat is tucht nu precies? Waar hebben we het dan over? Velen van ons zullen denken aan de kerkelijke tucht. Volgens onze belijdenis (NGB Artikel 29) is de tucht één van de kenmerken van de ware Kerk. Zij is er *om de zonden te straffen*. Zodoende zijn wij heel sterk geneigd om bij dit begrip alleen maar aan straf te denken. Tucht heeft bij ons vaak een wat negatieve klank of geeft ons zelfs een wat wrange smaak in de mond. Vroeger dacht men echter in de eerste plaats vooral aan *'bevordering van het goede.'* En pas in de tweede instantie aan *'bestraffing van het kwade.'*
Dat hangt ook samen met de oorspronkelijke betekenis van het woord: het is afgeleid van het Duitse *'ziehen'*, dat *'trekken'* betekent. Iemand door tucht – denk even aan tuchtuitoefening in de gemeente – (weer) tot zich trekken. De vraag is: heeft het deze betekenis in het oude Oosten en dan vooral in de Spreuken van Salomo ook?

Het Hebreeuwse woord is **moesaar** en heeft niets te maken met iemand een oorvijg geven of een pak slaag. Dit woord kan het beste vertaald worden als: terechtwijzen, corrigeren, discipline aanbrengen, kastijden, instructie geven. Het gaat om (deze) tucht in het Spreukenboek die wil trekken *(ziehen!)* en zo stuur, leiding en richting wil geven tot het leven **én** een leven, in de vreze des HEEREN! Een leven in ware wijsheid! Er is een spreuk die het zo onder woorden brengt: *Hoort de tucht, en wordt wijs.* (Spr. 8: 33 vgl. 19: 20) Het gaat om een door de Heilige Geest goed gevormd hart.

Dat woord ***horen*** van (de) tucht moet ons ook opvallen. Er zijn meerdere teksten die dit horen noemen in het verband van de tucht. Salomo wil tucht allereerst met de mond uitgeoefend zien. Het is bij hem eerder iets om te horen dan om te voelen. Hij dacht zeker niet in de eerste plaats aan de roede of de stok. Maar aan het (indringend maar vriendelijk) onderwijzen van de tucht. Zie daarvoor ook Spreuken 4: 1 e.v. Weer zeg ik: dat heeft alles te maken met de vreze des HEEREN en de verhouding die de vader/onderwijzer en wie dan ook, heeft met de zoon. Als het hart maar klopt in warme liefde tot Hem. Wie zou hier ook niet denken aan de goedheid van de HEERE in Psalm 25? Zijn hart klopt *om door onderwijzing hen die dwalen, te brengen in het rechte spoor.* (Ps. 25: 4)

Betekenis (2)

Dat is de ene kant van de tucht: het horen, positief: het trekken. Dit gaat voorop in het boek Spreuken. Maar er zit ook nog een tweede kant aan en dan komen we toch bij de roede. Het mag opvallend heten dat in een beschrijving van die tijd over opvoeden het volgende wordt gezegd: *Eén van de heiligste plichten (!) van de vader was het, zijn zoon te onderrichten, of het nu de godsdienstige onderrichting betrof, dan wel de opvoeding zondermeer. Daarbij kwamen soms ook zweep en stok te pas.* Er wordt dan door de auteur bij wie ik dit las, verwezen naar meerdere teksten uit Spreuken: Spr. 13: 24; 22: 15; 29: 15-17. Vergelijk daarvoor ook Deuteron. 8: 5; 2 Sam. 7: 14; Spr. 3: 12. Dus (ook vandaag nog) een letterlijke tik?!

F. van Deursen wijst er ook op dat dit nodig kan zijn. Soms, schrijft hij, moeten opvoeders hun toevlucht nemen tot slaag. Hij wijst op Spr. 18: 6; 19: 29 en 20: 30. In uiterste gevallen dienen zij daarbij ook de roede niet te sparen. Hij schrijft daarbij: *Het getuigt immers ook van wijs en opvoedkundig inzicht als men weet: roede en bestraffing geven wijsheid!* Ook ds. W.Chr. Hovius valt dit bij: *Bij de opvoeding ging het er blijkbaar niet altijd al te zachtzinnig aan toe – de roede, zweep of stok kon er ook aan te pas komen.* (Uit: Bijbelse Aardrijkskunde en Oudheidkunde)

Salomo geeft daarmee aan, dat indien nodig – en dat vanwege de dwaasheid, hardnekkigheid en dwarsigheid van het hart – ook hardere tuchtmiddelen nodig kunnen zijn. Maar het gaat dan echt om uiterste gevallen. Het getuigt immers ook van wijs opvoedkundig inzicht als men weet: *Roede en bestraffing geeft*

wijsheid. (Spr. 29: 15 vgl. 10: 13; 13: 24; 22: 15; 23: 13 en 26: 3. Maar weer zeg ik er nadrukkelijk bij: vanuit wat voor een hart wordt er met de roede gestraft? Wat is het doel? Wat wordt er beoogd? Uiteindelijk kan dat maar één ding zijn: dwazen brengen (of ook houden) *in het rechte spoor!*

Gods opvoedmethode

Een voorbeeld (of hét voorbeeld?) is in dit alles ook hoe de Heere met Zijn volk omgaat. Hij noemt Israël meermalen *'Mijn zoon.'* (Ex. 4: 22) En hoe voedde Hij Zijn zoon op? Allereerst door liefelijke, vriendelijke, onderwijzing. Leiders als Mozes en Jozua werden ervoor gebruikt. En nog weer later vele profeten. Dit liefelijke onderwijs staat duidelijk voorop. In de lijn van het Spreukenboek!

Maar als Israël dan toch niet horen wilde, dan moest het maar voelen. Al kwam de HEERE dan niet meteen met de hardste slagen. Maar Hij tuchtigde of strafte Zijn volk dan wel. De woestijntijd is daar een goed voorbeeld van. Die woestijntijd heeft de Heere bedoeld als leerschool. Als morele vorming. We lezen in 2 Sam. 7: 14: *(....) dewelke als hij misdoet, zo zal ik hem met een mensenroede en plagen der mensenkinderen straffen.*

Met die uitdrukking wordt aangegeven dat de HEERE straft op de wijze waarop een vader dat zijn zoon doet. Een kind mag bescherming en troost ervaren, maar dan ook worden gecorrigeerd door zijn vader. Maar het feit dat een vader soms tuchtigt, betekent echter niet dat hij zijn kind ooit zal verstoten. Geldt dat niet ten volle voor God de Vader en Zijn zoon Israël? Terwijl wij later zien dat Hij Zijn Eniggeboren Zoon wél verstootte, toen Hij Hem overgaf aan het kruis? Over slaan gesproken... toen sloeg Hij hem in de plaats van de Zijnen Die eeuwige straf verdienden!...

Nieuwe Testament

Er kunnen ook verder lijnen doorgetrokken worden naar het NT. We kunnen als eerste denken aan **Efeze 6: 1 – 4** en dan vooral vers 4b: maar voedt hen op in de ***lering en vermaning*** *des HEEREN.* Het woord lering mogen we vertalen met: discipline, tucht, kastijding. Het beklemtoont dat er in de opvoeding ook een vaste hand dient te zijn. Soms zelfs een straffende, kastijdende hand. Niet alles kan, niet alles mag! Paulus bedoelt niet anders dan dat de opvoeding geworteld is in de Schrift. Dr. L. Floor zegt in zijn commentaar: *'Het onderricht aan de kinderen moet onder het gezag en de terechtwijzing van Christus staan.'* Met Spreuken gezegd: in de vreze des HEEREN!

Zoals al aangegeven hierboven, kastijdt de Heere Zijn kinderen ook. Dat brengt ons bij een tweede NT-ische lijn: Hebr. 12: 5 - 7. Ik treed daarmee even op het terrein van collega-schrijver J. Muller. Maar het past zo goed in deze studie dat ik het niet kan nalaten. Ik schrijf hier voluit het vijfde vers: *En gij hebt vergeten de vermaning die tot u als zonen (!) spreekt: Mijn zoon, acht niet klein de kastijding des Heeren, en bezwijk niet, als gij van Hem bestraft wordt.* Dat is een citaat van Salomo uit Spreuken 3: 11 e.v. De gelovigen worden daarin aangesproken als zonen. Dat wil zeggen: als zondaren die om Christus wil tot Zijn kind zijn aangenomen. Zij delen daarmee in Gods Vaderlijke zorg en liefde. Maar juist als Vader, tuchtigt en kastijdt Hij Zijn 'zonen' ook tot hun nut. Daar heeft Hij vooral Vaderlijke bedoelingen mee.

De kastijdingen van de Heere zijn bedoeld om op te voeden. Om de gelovigen in hun kindschap te bevestigen. Ook hier hoort het woord opvoeden bij. Wat de satan ten kwade denkt, keert God ten goede. Het is een middel in Zijn hand om op te voeden, te louteren, te beproeven. Het vlees dient gekruisigd te worden. De leden die op de aarde zijn gedood. En ook en vooral dient het om de Zijnen dichtbij de Heere Jezus te houden en geschikt te maken voor Zijn dienst.

Maar let op dat dit wel Vaderlijke liefde is: de Heere tuchtigt juist hen die Hij liefheeft.
Want Hij heeft en houdt wel een werk aan hen. Zij blijven geneigd tot alle kwaad. Nergens te goed voor. Daarom is er tucht(iging) nodig! Opvallend woord dat de Hebreeënschrijver daarbij gebruikt is het woord *geseling.* Dat mogen we wel in het verlengde lezen van de roede. Het zegt: ook Gods tucht kan uiterst pijnlijk zijn. Hij kan een weg met ons gaan die dwars tegen vlees en bloed ingaat. Een kastijding die uiterst scherp is voor

ons zondige hart en onze hoogmoedige aard. Maar dan blijft het toch – ja toch! – een Vaderlijke hand. Zoals Psalm 6 zingt: *Sla mij met medelijden, Gelijk een vader doet.* (Ps. 6: 1 ber.) De 'roede' die Hij hanteert, rust in Zijn Vaderhand, die bestuurd wordt door de wijsheid en liefde van een Vaderhart. Hij weet precies wat nodig is!

Gespreksvragen:

1a. Waar denkt u aan bij tucht?
b. Wat is volgens u het doel van de tucht?
2. Waarom spreekt Salomo over de tucht des HEEREN? (Spr. 3: 11)
3. Op welke manieren wordt er in Spreuken over tucht gesproken?
4a. Wat is het doel van de tucht in Spreuken?
b. Wat is het doel van de tucht in de Bijbel?
5. Wanneer dient (de) tucht toegepast te worden?
6a. Op welke manier wordt er over de roede gesproken?
b. Zegt dat ook iets over het gebruik van de corrigerende tik? Zo ja, wat?
7. Lees Hebreeën 12: 5 – 10: wat wordt hier gezegd over de kastijding?
8. Kunt u voorbeelden van geestelijke kastijding noemen uit uw eigen leven? Praat daar met elkaar over door.

Bijbelstudie N.T.

De grote Hogepriester

Hebreeën 4 : 14–5 : 10

Ds. J. Muller

We hebben de vorige keer gezien dat het Woord van God de mens openlegt. Het Woord snijdt en ontleedt als een zwaard. Heel mijn leven komt voor God open te liggen. Hij ziet mijn doen en laten en Hij oordeelt mijn gedachten en overleggingen. Voor Die God kom ik te staan. Ik kom er niet best af. Mijn hoofd ligt als het ware op het blok, elk moment kan het zwaard vallen. Zal het voor mij anders zijn dan voor het geslacht dat uit Egypte uitgeleid was? Dat zoveel had ontvangen en in ongeloof God verwierp?
Als ik geen Helper heb, dan zou ik nu omkomen! Prijs God voor de verzen 14 tot en met 16. We staan hier stil bij dat heerlijke thema: het tussenbeide treden van de Hogepriester.

Een Hogepriester Die overwon

Wat de Heere Jezus gedaan heeft in Zijn overwinningsmacht is ons al een keer gezegd in hoofdstuk 2. Deze gedachte wordt samengevat met de woorden die we in vers 14 lezen, 'dewijl wij dan een grote Hogepriester hebben, Die door de hemelen doorgegaan is, Jezus, de Zoon van God'. Het werk en de zending van de Heere Jezus is volbracht, aanvaard door de Vader en genoegzaam voor de mens. De schrijver benadrukt van Christus' werk, Zijn verhoging. Om hogepriester in de heerlijkheid te zijn met Zijn volbrachte werk, was het noodzakelijk dat Jezus een grote, menselijke en unieke hogepriester was.
Hij is een grote Hogepriester. Zijn priesterlijk werk is niet te vergelijken met dat van enige andere hogepriester. Hij overtreft ze allen.
Hij is een menselijke Hogepriester. Het menszijn zit in Zijn Naam: Jezus heet Hij, Die mens werd en Die de mens in alles gelijk werd.

Hij is een unieke Hogepriester. Hij is de Zoon van God. Zijn Godheid en Zijn mensheid zijn een centraal thema in deze brief.

Hij van God genaamd een Hogepriester, naar de ordening van Melchizedek.

Verlossing is er voor hen die Jezus Christus gehoorzamen. Calvijn zegt: 'Christus heeft door Zijn gehoorzaamheid onze overtredingen uitgewist. Zo is Hij de oorzaak van onze zaligheid geweest, omdat Hij ons gerechtigheid bij God verworven heeft, als Hij de ongehoorzaamheid van Adam, door een tegenovergesteld middel heeft gedragen'. Deze gehoorzaamheid tot in de dood, roept ons op om te leven van Zijn offer alleen en om in de navolging van Hem ons kruis op te nemen en Hem na te volgen. Vraagt van ons dagelijkse zelfverloochening. Dit wordt niet ontvangen door een plotselinge crisis in het leven, maar door een levenslange heiliging en gehoorzaamheid aan alles wat God van Zijn volk vraagt en waar Hij ze voor toerust. Dat vraagt om een dagelijks toegaan tot de genadetroon om van Hem geholpen te worden.

Gespreksvragen:

1. Wat betekent het dat Jezus de hemelen is doorgegaan? Waarom is dat voor de Hebreeën en ook voor ons zo belangrijk? Wat zijn de gevolgen daarvan voor ons?
2. Wat bedoelt de schrijver met 'dat Jezus verzocht geweest is in alle dingen'? Welke troost put u daaruit?
3. Wat zijn de drie specifieke eisen waaraan een hogepriester moest voldoen? Hoe vervult de Heere Jezus dit ambt?
4. Wat leren we van Jezus' ervaring in de hof van Gethsemané?
5. Wat hebt u geleerd door lijden in uw eigen leven? Of door het lijden van anderen? Deel dit eens met elkaar.
6. Voor wie is de verlossing in het bijzonder? (Vers 9). Waarom is dit bijzonder belangrijk juist ook vandaag?

Van de voorzitter...

Ds. W. Westland

Kerstfeest

Dit nummer van de Hervormde Vaan verschijnt in de Advents-weken. Het is de voorbereidingstijd voor het Kerstfeest. Meestal een drukke tijd, ook in het verenigingsleven. Maar wanneer alle kerstavonden voorbij zijn, wordt het echt Kerstfeest, en mogen wij ons scharen onder de verkondiging van Gods Woord. Kerstpreken hebben een bekend thema: Gods grote liefde voor zondaren, zodat Hij Zijn eigen Zoon naar de aarde zond. Christus gekomen als de Vredevorst, Die het middelaarswerk gaat volbrengen. Maar de Heere geve door de kracht van Zijn Heilige Geest dat dit bekende thema van u en jou verrassend nieuw zal zijn.

Laten we daarom biddend naar het Kerstfeest toe leven: „Heere, geef ook mij Uw zegen op dit Kerstfeest". Dan mogen we daarna het gewone leven weer ingaan, net als de herders. Ik lees in Lucas 2 : 17 „En als zij Het gezien hadden, maakten zij alom bekend het Woord, dat hun van dit Kindeke gezegd was"!

Jaarwisseling

Na het Kerstfeest komt de Jaarwisseling. Op Oudejaarsdag kijken we terug naar het jaar 2009 dat achter ons ligt. Voor onze Mannenbond was het een goed jaar. De activiteiten van de bond konden voortgaan, en we konden rekenen op een trouwe achterban. We gedenken met weemoed de oudere leden, die ons ontvielen door de dood. En we denken ook aan hen, die hun echtgenote of andere familieleden moesten verliezen. Dan kan het wel eens erg stil om ons heen worden. Maar wat rijk, als we dan toch de nabijheid van de Heere mogen ervaren, en troost mogen ontvangen uit Zijn woord.
Terwijl ouderen wegvielen, mochten we jongeren begroeten op onze verenigingen. Zo mag ons werk toch doorgang vinden, en kijken we met vertrouwen vooruit, het nieuwe jaar in.
Mede namens de andere bestuursleden wensen we u en jou een goede jaarwisseling en een gezegend nieuw jaar 2010.

Felicitatie

Op 20 december hopen ds. J.H. Lammers en zijn vrouw te gedenken, dat zij 25 jaar getrouwd zijn. We willen hen en hun kinderen daarmee van harte feliciteren. Destijds in Ede getrouwd ging hun weg langs St. Philipsland, Benthuizen, Krimpen a.d. IJssel naar Ridderkerk-Drievliet en Oostendam. Al weer geruime tijd is ds. Lammers bestuurslid van onze Bond, en met name actief in de commissie „themadagen". We zijn dankbaar voor zijn frisse inbreng in onze bestuursvergaderingen. We wensen hem en zijn vrouw goede gedenkdagen, en nog vele goede jaren samen, onder de zegen van onze God.

Tenslotte

Een hartelijke groet, mede namens de andere bestuursleden.

W. Westland

DIENST VAN HET KONINKLIJK HUIS

's-Gravenhage, 31 oktober 2009

De W. Westland
Voorzitter Bond van Nederlandse
Hervormde Mannenvereniging
op Gereformeerde grondslag

Op verzoek van Hare Majesteit de Koningin breng ik U en de leden van de Bond van Nederlandse Hervormde Mannenvereniging, heden verenigd op Uw bondsdag in de Oude Kerk in Putten, haar oprechte dank over voor Uw vriendelijke bericht en de gevoelens van verbondenheid met haar zoals daarin verwoord.

P.A. Maarse
Luitenant-kolonel
Adjudant van Hare Majesteit de Koningin

In the picture

Maand van de Spiritualiteit

Ds. P.J. Teeuw

Soms komt het gelijk van de Bijbel van een kant, waar je het niet van verwacht. In ieder mens is nog iets overgebleven van het besef, dat er een God is. Er is een inwendig godsbesef. Onze Nederlandse geloofsbelijdenis spreekt in artikel 14 over kleine overblijfselen van het beeld van God, die nog in ons overgebleven zijn, welke genoegzaam zijn om de mens alle onschuld te benemen. Het is vooral de apostel Paulus, die hierover geschreven heeft in Romeinen 1. Hoewel het bij sommige mensen ver weg lijkt, leeft er in ieder mens wel iets van een godsbesef.

'Religie mag weer', is een veel gehoorde slogan. Mensen komen tot de ontdekking, dat een mens toch een spiritueel wezen is. Dit gevoelen is zo algemeen aan het worden, dat er zelfs een Maand van de Spiritualiteit georganiseerd is. Van 31 oktober tot 30 november is deze Maand gehouden. Georganiseerd door de KRO, uitgeverij Ten Have en Trouw. In verband met deze Maand werd aan de schrijver Raymond van de Klundert, die schrijft onder het pseudoniem Kluun, gevraagd een begeleidend essay te schrijven. De titel van het boekje zal ik hier niet vermelden. Te blasfemisch. Maar het viel me op, dat hij zichzelf als een ongelovige ziet, die tegelijkertijd wel spiritueel is ingesteld. In het weekblad Elsevier zei hij in een gesprek:
'Als ik tv kijk, of als ik de krant lees, dan lijkt het wel of al lang is bewezen dat God niet bestaat. We nemen de islam wel serieus, maar vooral omdat we die een beetje eng vinden. De culturele elite haalt zijn neus op voor religie. In 2001 overleed mijn vrouw. Niemand van mijn vrienden was gelovig, niemand ging naar de kerk. We hadden het nooit over het leven na de dood. Pas in de laatste weken hebben mijn vrouw en ik erover gepraat en we waren er allebei van overtuigd dat de dood het einde niet is. Waar je dat op baseert? Gevoel, intuïtie, misschien zaten we er wel naast en we wilden het alleen zo graag. Hoop dus. Later toen ze dood was, geloofde iedereen om me heen dat ze er op de één of andere manier nog was. Ze kregen tekenen, of dat dachten ze. Iedereen had wel iets meegemaakt waarvan ze zeiden: dat is gek. Maar in de media zie je: hoe kun je als weldenkende mensen nou geloven?'
Kluun neemt in zijn essay dan ook de atheïsten onder vuur. De atheïsten, die volgens hem maar een klein percentage van de bevolking uitmaken, maar die in de media domineren. Hij vindt ze hoogmoedig. 'Hoe kun je zo stellig beweren dat God niet bestaat, terwijl niemand het bewijzen kan? Dat getuigt van enorme domheid. Ik geloof dat er een kracht is, en dat de dood niet het einde is. Maar ik weet het ook niet'. Kluun meent dat zelfs intellectuele atheïsten diep van binnen een deurtje openhouden voor de mogelijkheid dat er wel degelijk meer is.

Soms komt het gelijk van de Bijbel van een kant, waar je het niet van verwacht. Mensen kunnen zich uitgeven voor atheïsten, maar heimelijk houdt men toch de deur op een kier: wie weet, is er toch meer dan dit leven. Dat kan ook niet anders, want de Bijbel houdt ons voor, dat de mens is geschapen naar Gods beeld. Ondanks de zondeval is er toch iets in de mens overgebleven van een godsbesef. Of alle aandacht voor spiritualiteit positief beoordeeld moet worden, is een andere vraag. Liggen hier aanknopingspunten voor het evangelisatiewerk om er de bijbelse spiritualiteit tegenover te stellen? Duidelijk is wel, dat veel mensen bezig zijn met zingevingsvragen: wat is de zin van mijn leven? Als u de gelegenheid daartoe hebt, moet u deze niet voorbij laten gaan, om vanuit de Bijbel op deze vraag een antwoord te geven. Wat zou u antwoorden?
Soms komt het gelijk van de Bijbel van een kant, waar je het niet van verwacht. Ik sluit af met de woorden van Calvijn, waarmee hij in de Institutie, boek I, hoofdstuk 3.1 begint: 'Dat er in de menselijke geest van nature een zeker besef van Gods bestaan aanwezig is, achten wij niet voor discussie vatbaar. Om te voorkomen dat iemand zijn toevlucht zou nemen tot het voorwendsel dat hij niets van God weet, heeft God zelf namelijk bij allen een bepaald begrip van Zijn goddelijke macht ingeplant'. En even verderop schrijft hij: 'Zonder uitzondering beseffen alle mensen namelijk dat God bestaat en dat Hij hun maker is'. Dat moeten we maar vasthouden, ondanks al het geroep van mensen die zich uitgeven voor atheïsten.

Organisatienieuws

Wijzigingen adresboekje 2008

De volgende wijzigingen hebben plaats gevonden:
1) De MV "Eben Haëzer" te Uddel (blz. 16) heeft een nieuwe penningmeester: dhr. H.J. Voltman, Elspeterweg 5, 3888 MS Uddel.
2) De MV "Graaft en verdiept" te Bodegraven (blz 11) heeft een nieuwe voorzitter: dhr. G. van Bruggen, Noordstraat 57d, 2411 GX Bodegraven.
3) De MV "Berea" te Wapenveld (blz. 16) heeft een nieuwe voorzitter: dhr. J. van Ommen, Mezenweg 6, 8191 BD Wapenveld.

Met vriendelijke dank voor uw medewerking,
Ds. J. van Dijk, secr.
e-mail: ds.j.vandijk@hetnet.nl

Boekbesprekingen

Franciscus Ridderus (1620-1683)

Naast het onderzoeken van de Heilige Schrift blijft ook de bestudering van de kerkgeschiedenis van belang. Daarin bemerken wij hoe mensen met het Woord van God zijn omgegaan. Hun goede woorden en daden, maar ook hun fouten en gebreken. In het bijzonder komen we dan steeds onder de indruk van de trouw van de Heere. Door stormen heen van buitenaf en van binnenuit bewaart Hij Zijn kerk.

Ds. G. Schaap heeft in zijn Rijssense tijd breed studie gemaakt van de werken van ds. Franciscus Ridderus en is hierop eind 2008 gepromoveerd, toen hij nog maar kort in zijn huidige gemeente Hellouw stond. Van harte feliciteren wij hem hiermee. Hij doet in dit werk van ruim 300 pagina's een onderzoek naar de theologie van Ridderus, zijn bronnen en zijn plaats in de Nadere Reformatie.

Jaren geleden bezocht ik een oud echtpaar. Op zeker ogenblik liet de vrouw des huizes mij een oud boek zien: Dagelijkse huiscatechisatie, van Ridderus. Daar lazen zij driemaal 's daags uit, naar Ridderus' bedoeling. De bibliografie, zoals ds. Schaap die vermeldt, laat evenwel zien, dat deze predikant nog veel meer boeken geschreven heeft. Meer dan veertig in totaal.

Het langst is hij predikant geweest in Rotterdam. Na Schermerhorn en Brielle. In Rotterdam werd ds. Wilhelmus à Brakel later zijn opvolger. Twee predikanten die in grote lijnen eensgeestes waren en deze grote stad jarenlang hebben mogen dienen.

Prachtige dingen schrijft ds. Schaap over de inhoud van Ridderus' theologie. Beginnend over de gemeenschap met Christus. Het gaat hierbij om de verborgen vereniging van een zondaar met Christus. Historisch gezien lopen hier lijnen vanuit de Moderne Devotie en de middeleeuwse kloostervroomheid. Lijnen dus vanuit de Rooms Katholieke Kerk. Dit geldt ook voor andere gereformeerde theologen. Ds. Schaap spreekt in dit verband van de katholiciteit van de piëtisten. Ook loopt er een duidelijke lijn vanuit het Engelse puritanisme. O.a. via Willem Teellinck. De vereniging met Christus is er door de Geest, en door het geloof.

Uitgebreid horen we ook over Ridderus als pastoraal-psycholoog. Dit woord bestond toen nog niet, maar de bedoeling is duidelijk: Ridderus gaat in op allerlei "siel-sieckten". Te denken valt aan zaken als de strijd tegen de zonde, aanvechtingen, twijfel, wanhoop, geestelijke verlatingen en gebedsmoeilijkheden. Bij dit alles is Ridderus voluit christocentrisch, pag. 198. Toch dreigen de kenmerken volgens ds. Schaap een verduisterende rol te spelen.

Niet alles uit dit kloeke boek kan hier besproken of zelfs maar aangeduid worden. Maar we kunnen niet voorbijgaan aan de vraag of Ridderus nu wel of niet tot de Nadere Reformatie behoort. En of hij in het bijzonder een hoofdvertegenwoordiger van deze stroming in onze vaderlandse kerkgeschiedenis genoemd kan worden. Met een keur aan argumenten toont ds. Schaap aan, dat dit inderdaad het geval is; ook al heeft hij dan geen program tot Nadere Reformatie geschreven. Binnen de wetenschappelijke wereld zal deze muis nog wel een staart hebben.

Wij danken de auteur voor dit boek en ik doe de suggestie om minstens een onderdeel ervan op een avond van de mannenvereniging te bespreken. In Lunteren spraken we vorig jaar een keer over de Nadere Reformatie in het algemeen en we hadden een geweldige avond met een rijk gesprek over de wezenlijke zaken van geloof en christenleven.

Ds. J.P. Nap

Peter Schalk (eindred.), **Werken op de grens van leven en dood**, in: serie "Christen zijn op de werkvloer", deel 4, uitg. Groen, Heerenveen 2009, 101 blz., prijs € 9,95.

In deze serie, die de uitgever doet verschijnen in samenwerking met de RMU, worden thema's behandeld, die christenen op de werkvloer raken. Dit 4e deel bespreekt constructief enkele onderwerpen uit de gezondheidszorg. Met name rondom leven en dood. Dr. R. Seldenrijk schrijft over het begin van het leven en prenataal onderzoek. Dr. A.A. Teeuw over het levenseinde en vooral over de vragen rondom sondevoeding en versterven. Anderen schrijven over reanimatie, palliatieve zorg e.d. Uitermate leerzaam en nuttig. Wat is het gebed nodig voor hen die in de zorg werken en voor complexe situaties kunnen komen te staan.

Ds. J.P. Nap

Dr. W. Aalders en dr. H. Klink, **Tekst en uitleg, Evangelie naar Mattheüs**, uitg. Groen, Heerenveen 2009, 100 blz. Prijs € 12,50.

Hier treft men een neerslag van de gesprekken die ds. Klink met dr. Aalders heeft gehad over het Mattheüsevangelie, toen Aalders de 90 al gepasseerd was. In dit boek kunnen we merken hoe Klink aan Aalders verknocht was, hoe leerzaam voor hem deze gesprekken waren en hoe

hij er met weemoedige dank op terugkijkt. De hoofdstukken over de diverse teksten zijn door Klink gegoten in de vorm van preekschetsen, zesenveertig in totaal. Wat daarin van hem is en wat van Aalders wordt niet aangegeven, maar voor wie Aalders uit zijn vele geschriften kent is diens inbreng regelmatig duidelijk. Denk aan de nadruk op de volkskerk en aan het belang van het christelijk belijden in een moderne tijd. De auteurs zijn trouwens congeniaal. Dit Mattheusdeel is het eerste in een nieuwe serie. Het is echt een boek om met het Evangelie ernaast te overpeinzen.

Ds. J.P. Nap

Overlijdensberichten

„Mijn tijden zijn in Uwe hand"
Psalm 31 : 16a

Op Zijn tijd heeft de Heere van ons weggenomen ons oud-lid

NICOLAAS VAN WOUDENBERG

op de leeftijd van 85 jaar.

Bijna 20 jaar is hij secretaris van onze mannenvereniging geweest.

Trooste de Heere, zijn vrouw, kinderen, kleinkinderen en verdere familie.

Namens leden en bestuur van
Mannenvereniging Rondom het Woord
te Nieuwer ter Aa

Nieuwer ter Aa, 29 oktober 2009.

Na een periode van ernstige ziekte heeft de Heere tot Zich genomen onze oud-voorzitter

HERMANUS VAN DER WILT

in de leeftijd van 72 jaar.

Verschillende jaren heeft hij onze vereniging als voorzitter mogen leiden.

De Heere vertrooste zijn vrouw, kinderen, kleinkinderen en verdere familie.

Bestuur en leden van de Mannenvereniging
„Guido de Brès" te Harderwijk

Harderwijk, 3 november 2009.

„Maar de rechtvaardigen zullen zich verblijden; zij zullen van vreugde opspringen voor Gods aangezicht, en van blijdschap vrolijk zijn".
Ps. 68 : 4

Met ontroering geven wij u kennis van het overlijden van onze oud-voorzitter en bestuurslid

HENDRIK HERMAN KOK

in de leeftijd van 69 jaar.

Vele jaren was hij voorzitter van onze vereniging. Wij verliezen in hem een toegewijd lid. Met zijn liefde voor het onderzoeken van Gods Woord is hij velen van ons tot voorbeeld en zegen geweest.

De Heere vertrooste zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen.

Bestuur en leden van de Mannenvereniging
Ad Majorem Dei Gloriam

Wezep-Hattemerbroek, november 2009.

Met droefheid geven wij kennis van het plotseling overlijden van ons lid

GERRIT VAN DIEST

in de leeftijd van 64 jaar.

Met dankbaarheid denken wij aan zijn betrokkenheid en inbreng tijdens de verenigingsavonden.

De Heere vertrooste zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen vanuit Zijn Woord wat de liefde van zijn hart had.

Bestuur en leden van de Mannenvereniging
„Onderzoekt de Schriften" Ermelo

Ermelo, november 2009.

„D'eenvoudigen wil God steeds gadeslaan"
Psalm 116

Met droefheid geven wij u kennis dat onverwachts de Heere tot Zich heeft genomen ons trouw en meelevend lid

GERRIT KLOS

in de leeftijd van 85 jaar.

De HEERE schenke Zijn troost en nabijheid aan zijn vrouw.

Bestuur en leden Mannenvereniging
„Troffel en Zwaard" te Sprang

Sprang-Capelle, november 2009.

Met droefheid geven wij kennis, dat de Heere uit ons midden heeft weggenomen

HENDRIK BUBBERMAN

op de leeftijd van 84 jaar.

Vele jaren was hij een trouw en meelevend lid van onze mannenvereniging. De Heere ondersteune en sterke zijn vrouw en kinderen in dit verlies.

Bestuur en leden van de
Hervormde Mannenvereniging
„Eén is uw Meester"

Vianen, 21 november 2009.

„Leer ons alzo onze dagen tellen,
dat wij een wijs hart bekomen."
Psalm 90 : 12

Met droefheid geven wij kennis van het overlijden van onze oud-voorzitter

de heer H. DE WITH

op de leeftijd van 84 jaar.

Vanaf de oprichting in 1972 heeft hij veel voor onze vereniging mogen betekenen, waarvan 20 jaar als voorzitter.
Zijn grote kennis van Gods Woord en het liefdevol leiden van de vergaderingen zullen bij ons in dankbare herinnering blijven voortleven.

Wij bidden de kinderen, klein- en achterkleinkinderen en allen die hem lief en dierbaar waren de genade en troost des Heeren toe.

Bestuur en leden
Hervormde Mannenvereniging
„Rond het Woord"
te Groot-Ammers

Groot-Ammers, 11 november 2009.

Inhoudsopgave 2009

WOORDEN VAN CALVIJN:

God maakt ons afhankelijk van elkaar
Draagt elkanders lasten en vervult alzo de wet van Christus. Galaten 6 : 2 ..... j- 2
Het Koninkrijk nabij gekomen. Matth. 3 : 2 f- 2
Gereinigd door Zijn bloed
...en het bloed van Jezus Christus, Zijn Zoon, reinigt ons van alle zonden.
1 Johannes 1 : 7 ..... m- 2
Het feit der opstanding
Het is dan nodig dat één derzelve met ons getuige worde Zijner opstanding.
Handelingen 1 : 21, 22 ..... a/m- 2
Psalm 27 : 4a ..... j/j- 2
Draagt elkanders lasten en vervult alzo de wet van Christus. Galaten 6 : 2 .... a- 2
Gereinigd door Zijn bloed
...en het bloed van Jezus Christus, Zijn Zoon, reinigt ons van alle zonden.
1 Johannes 1 : 7 ..... s- 2
Met God in Christus verzoend
Hierin is de liefde, niet dat wij God liefgehad hebben, maar dat Hij ons lief heeft gehad, en Zijn Zoon gezonden heeft tot een verzoening voor onze zonden. 1 Joh. 4 : 10 o- 2
Mattheüs 20 : 29–34 ..... n- 2
Geen plaats in de herberg ..... d- 2

MEDITATIES:

Heugelijke tijding...
„Een goede tijding uit een ver land, is als koud water op een vermoeide ziel".
Spreuken 25 : 25 ..... j- 3
Ik geloof, Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp. Markus 9 : 24 ..... f- 3
Voorbijgaan.....
Wanneer Ik het bloed zie, zal Ik u voorbijgaan. Exodus 12 : 13m
Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker aan Mij voorbijgaan.
Mattheüs 26 : 39m ..... m- 3
Christus' paasgroet
„ziet, Jezus is haar ontmoet, zeggend: weest gegroet". Mattheüs 28 : 9..... a/m- 3
Heel de Bijbel!
„Al de Schrift is van God ingegeven, en is nuttig tot lering, tot wederlegging"
2 Timotheüs 3 : 16A
Openingswoord
Huishoudelijke Vergadering 2009 ..... j/j - 3
De Geest gaat door! Hand. 6 : 1–15 ..... a- 3
De Koopman op zoek naar parels
Mattheüs 13 : 45 en 46 ..... s- 3
Groeien in het geloof
„Maar wast op in de genade en kennis van onze Heere en Zaligmaker Jezus Christus".
2 Petrus 3 18a ..... o- 3
Openingswoord Bondsdag 2009
Waar is de God van Elia? 2 Kon. 2 : 14.... n- 3
Professionele hulp
„Het Woord is vlees geworden".
Johannes 1 vers 14a..... d- 3

BIJBELSTUDIES O.T.:

2 Koningen 4 : 38–44..... j- 4
2 Koningen 5 : 1–27..... f- 4
2 Koningen 6 : 1–23..... m- 4
2 Koningen 6 : 24–7 : 20..... a/m- 4
2 Koningen 13 : 14–21..... j/j- 5
Spreuken..... a- 4
Spreuken..... s- 4
Spreuken..... o- 4

Spreuken: De aanspraak „mijn zoon" ..... n- 5
Spreuken: De Tucht ..... d- 4

BIJBELSTUDIES N.T.:
Eenheid en groei
Efeze 4 : 1–16 ..... j- 7
Oude en nieuwe mens
Efeze 4 : 17–32 ..... f- 7
Wandelen als kinderen van het licht
Efeze 5 : 1–21 ..... m- 7
De omgang met elkaar in huwelijk, gezin en maatschappij
Efeze 5 : 22–6 : 9 ..... a/m- 7
Gewapend staande blijven
Efeze 6 : 10–24 ..... j/j- 8
Een sprekende God
Brief aan de Hebreeën ..... a- 7
Christus heerlijker dan de engelen
Hebreeën 1 : 4–12 ..... s- 7
Zien op Jezus
Hebreeën 2 ..... o- 7
Standvastig tot het einde
Hebreeën 3 en Hebreeën 4 : 1–13 ..... n- 8
De Grote Hogepriester. Hebr. 4 : 14–5 : 10 d- 7

VAN DE VOORZITTER:
j-10; f-11; m-10; a/m-11; j/j- 11; a-10; s-10; o-10; n-11; d-10

IN THE PICTURE:
De brede en de smalle weg j-12
Apologetiek f-12
Eluana m-11
Nieuwe kerkgebouwen a/m-11
Opvoedingsproblemen j/j-12
Popmuziek en verbondsopvoeding a-10
Calvijn en de frequentie van het avondmaal s-11
Xnoizz Flevo Festival o-11
Elektronische gemeenschappen n-12
Maand van de Spiritualiteit d-11

VRIJE ONDERWERPEN:
De leiding van de kerk
Art. 30-32 Ned. Geloofsbelijdenis j-13
De overheid als dienares van God
Art. 36 Ned. Geloofsbelijdenis f-13
Bidden met je kind m-12
Jaarverslag 2008-2009 ..... a/m-14
Met Verlangen
Art. 37 Ned. Geloofsbelijdenis j/j-13
Lezing Huishoudelijke Vergadering op 18 april 2009 te Gouda a-12
De Apostolische Geloofsbelijdenis
Art. 1 ..... s-12
De Apostolische Geloofsbelijdenis
Art. 2 ..... n-13

ORGANISATIENIEUWS:
Wijzigingen adresboekje 2008 ..... j-15
Wijzigingen adresboekje 2008 ..... f-15
Themadag Veenendaal op 21 maart 2009. f-15
Themadag regio Noord Veluwe/IJsseldelta f-16
Wijzigingen adresboekje 2008 ..... m-14
Themadag regio Noord Veluwe/IJsseldelta op 25 april 2009 ..... m-14
Uitnodiging Huishoudelijke Vergadering.. m-16
Exploitatie-rekening 2008 ..... a/m 13
Verslag van de Huishoudelijke Vergadering ..... j/j 15
Wijzigingen adresboekje 2008 ..... j/j-17
Middagsamenkomst ..... j/j 17
Wijzigingen adresboekje 2008 ..... a-15
Wijzigingen adresboekje 2008 ..... s-14
Uitnodiging Bondsdag 2009 ..... s-16
Wijzigingen adresboekje 2008 ..... o-12
Bondsdag 2009 ..... o-12
Uitnodiging Bondsdag 2009 ..... o-16
Wijzigingen adresboekje 2008 ..... n-16
Wijzigingen adresboekje 2008 ..... d-12

BOEKBESPREKINGEN:
„Elsje Verdoold" (J.P. Neven) j-15
„De beloofde dominee" (B. Hooghwerff) .. j-15
„Graankorrels 1,2,3" j-16
„Occulte machten en bevrijding" Prof. dr. M.J. Paul j/j-17
„Op weg naar Pasen" Jos Douma j/j-18
„Calvijn als prediker" Steven Lawson j/j-18
„Thuis in het Beloofde Land. Vijftien Joden over hun terugkeer naar Israël". Michiel Bakker j/j-18
„De maan bij nacht; en: Lichtende sterren". Drs. W.Chr. Hovius j/j-19
„De kerk in het midden" Uitgave Reformatorisch Dagblad j/j-19
„De ergernis van het Kruis". Dr. Paul Wells j/j-19
„Bijbelse sudoku's, voor starters en kenners" j/j-19
„Een hand boven je hoofd". Ds. J. Westland j/j-19
„Echt geloven". Ds. J. van Amstel o-14
„Het rijk van Christus als historische realiteit. Calvijns anti-apocalyptische uitleg van het boek Daniël" M.A. van den Berg o-14
„De boom en zijn vruchten". John Blanchard o-14
„De brief aan Filémon, pleidooi voor een weggelopen slaaf". Ds. M.A. Kempeneers o-15
Franciscus Ridderus (1620-1683). Ds. G. Schaap d-13
Werken op de grens van leven en dood. Peter Schalk (eindredacteur) d-13
Tekst en uitleg, Evangelie naar Mattheüs Dr. W. Aalders en dr. H. Klink d-13

ADVERTENTIES:
j-16; f-16; m-15; a/m-15; j/j-20; a-15; s-15; o-15; n-16 en d-14